

«Як удосконалити уроки хорового класу в музичній школі»

**Мирослава Михайлівна Качинська,
завідувач відділу теоретичних дисциплін,
керівник хору «Краплини мрій».
Рудківська дитяча музична школа.
М. Рудки, Львівська обл. Україна**

Хоровий клас – це предмет, де удосконалюється такий інструмент, який називається *голос*. В музичній школі, де учні навчаються гри на одному з інструментів, хоровий клас служить одним з найважливіших факторів розвитку слуху, музикальності дітей, допомагає формуванню інтонаційних навичок, необхідних для володіння виконавським мистецтвом на будь-якому музичному інструменті. Учні, які не беруть участі в інструментальних ансамблях та оркестрах, але мають добрі вокальні здібності, можуть успішно брати участь у вокальному ансамблі або хорі, виступати на концертах та заходах. Вміння чисто інтонувати допомагає на уроках сольфеджіо. Учні, які відвідують уроки хорового класу, мають більш розвинену музичну пам'ять, розвивають слух, відчуття ритму, знають багато пісень, особливо народних.

Коли я почала вивчати з дітьми пісні, співати розспівки, гами, то побачила, що уроки хор.класу не можуть зводитися лише до вивчення пісні. Їм потрібні теоретичні знання. Учні не все запам'ятовують з моїх пояснень на уроці про чистоту інтонації, дихання, звукоутворення та інше, інколи не розуміють моїх хорових термінів. Так і з'явилися перші правила. Для учнів молодших класів вони були простіші, написані доступною мовою, для старшокласників – складніші, з використанням хорової термінології. А згодом з'явилися і посібники з хор. класу. Приходить розуміння, що урок хор. класу – це не просто спів – щось легке та просте, де задали вивчити слова пісні. Це урок, до якого треба готуватися: вчити пісні, хорові партії та правила з хорознавства. І ще досить зручно на уроці – мати посібник. Учень, який не може співати по причині хрипоти, не залишається поза увагою. Він може читати тему або розв'язувати кросворди, які розміщені в кінці посібника.

Що входить у посібник «Уроки хорового класу в музичній школі»?

Це вправи, розспівки, пісні та елементарні поняття з хорознавства: інтонація, дихання, мелодія, ансамбль, одноголосний та двоголосний спів, ритмічний малюнок пісні, акомпанемент, канон та інші. Наприклад:

- *Тема ІНТОНАЦІЯ. «Інтонація – це точне відтворення мелодії. Хористи повинні виконувати вправи і пісні точно, правильно, без фальші. Для цього потрібно добре слухати викладача, правильно брати дихання, округлювати звук, співати активно, впевнено, слухати інших хористів».*
- *Тема ВОКАЛІЗ. Слово „вокаліз” походить від латинського *vocalis* – який звучить, співаючий. Так називається вправа для голосу, яка необхідна для його розвитку і засвоєння технічних прийомів. Існують спеціальні збірники таких вокалізів-вправ. Але вони призначені тільки як вправи. Їх не виконують на сцені. Це подібно до етюду, який виконує кожен музикант на інструменті для вироблення техніки.*

Також у посібниках є роз'яснюючі теми перед вивченням календарно-обрядових та інших пісень: «Пісні про святого Миколая», «Різдвяні колядки», «Віншування», «Щедрівки», «Веснянки», «Жниварські пісні», «Пісні до свята Матері», «Пісні до свята Шевченка» та інші.

Колядки – це музично-поетичні твори, які виконуються на Різдвяні свята: 7-го, 8-го, 9-го січня і прославляють народження Ісуса Христа. Колядують під вікном, в хаті, в храмі. Колядники – це гурт людей або дітей, які ходять від хати до хати, колядують під вікном, часто носять з собою „зірку”. Діти починають колядувати ще на Святий вечір – 6-го січня. Після коляди говориться різдвяне віншування. Колядувати треба гуртом, добре вивчити мелодію і текст коляди, співати голосно і виразно, не перекручувати мелодію, не сміятися під вікном.

Коли відбувалися концерти, фестивалі, конкурси, де брали участь учасники мого хору «Краплини мрій», я побачила, що не всі вміють правильно одягнутися на концерт, не можуть спокійно сидіти і чекати свого виходу на сцену, задають безліч питань, бігають по залу під час виконання концертних

номерів іншими виконавцями. Так з'явилися теми: «Концерт. Концертна форма», «Правила поведінки для слухачів», «Правила поведінки для виконавців». Вимагаю знати їх досконало – і з дисципліною немає проблем.

Правила поведінки для слухачів

- 1. На концерт слухачам треба приходити вчасно, зайняти вільне місце і спокійно чекати початку.*
- 2. Під час концерту не можна ходити по залу, розмовляти, вигукувати, стукати, шелестіти папірцями, лузати насіння, смітити. Це неповага до виконавців.*
- 3. Виходити з залу можна лише після закінчення концертного номера, коли слухачі хлопають, щоб не привертати увагу глядачів і не заважати виконавцям.*
- 4. За старання виконавців потрібно ввічливо хлопати.*
- 5. Виконавцям прийнято дарувати квіти.*
- 6. Не можна вигукувати образливі слова. Допускаються вигуки „Молодці!”, „Браво!”.*

Правила поведінки для виконавців

Виконавці концертних номерів повинні правильно поводитися під час концерту, щоб не було пауз між концертними номерами, а виступ сподобався слухачам.

- 1. Перед концертом необхідно розспіватися, повторити пісні та одягнути концертну форму. Тому приходити потрібно заздалегідь, на ту годину, на яку вкаже керівник.*
- 2. Співаки повинні вчасно переодягнутися в концертну форму, причесатися перед дзеркалом і терпляче чекати свого виходу на сцену.*
- 3. Не можна бігати по залу, кричати, сидіти в залі, щоб керівник не шукав виконавців, не задавати непотрібних запитань.*
- 4. На сцені треба поводитися сміливо, впевнено, слідкувати за рухами диригента.*

5. *Не можна під час виконання пісні крутитися, оглядатися, посміхатися в зал, розглядати стелю і стіни.*
6. *Після виступу треба здати костюми та інструменти керівникові, зайти в зал після чергового номера, сісти на вільне місце і слухати продовження концерту.*

Концертна форма

Виконавці повинні мати концертну форму. Це акуратний святковий одяг, акуратне взуття, гарна зачіска. Не можна виконувати концертний номер в буденному одязі. Для виконання народних сценок використовується український національний одяг: вишивана блузка, віночок або чільце, стрічки, чобітки. Бажано, щоб кожен ансамбль або хор мав свою концертну форму, яка б відповідала назві колективу. До концертної форми треба ставитись бережно, не бруднити, не забувати в роздягалці. Після концерту акуратно повісити на вішак і віддати керівникові (якщо костюми шкільні).

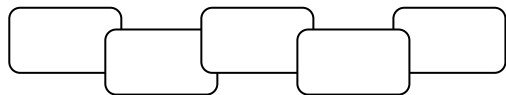
Гігієнічні правила для співаків

Голос – це інструмент вокаліста, який потрібно берегти. Тому співакам треба дотримуватись таких правил:

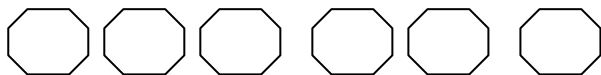
- 1) *Не пити дуже холодних і газованих напоїв.*
- 2) *В холодну пору року тепло вдягатися, не їсти морозива.*
- 3) *Зразу після занять по хоровому співу або концерту не виходити на мороз, не кричати і голосно не розмовляти.*
- 4) *Перед співом не лузати насіння соняшника або гарбуза.*
- 5) *Не перенапружувати голосові зв'язки сильним криком і вереском.*
- 6) *Не зловживати солодощами, особливо халвою.*
- 7) *При захворюванні горла і хрипоті обов'язково полоскати горло дезінфікуючими розчинами. Звернутися до лікаря.*

В кінці посібників (I та II частини) є кросворди. Це запитання – як називається вправа для голосу? Або як називається високий дитячий голос? Є відповідні клітинки, куди треба написати відповідь. Ці завдання учні виконують на уроці або задаються на домашнє завдання.

Багатоголосний твір, у якому всі голоси виконують одну і ту ж мелодію, але вступають не всі разом, а по черзі.

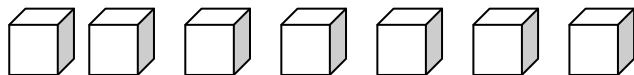
Спів в один голос різними голосами

Попереднє вивчення пісень для концертного виступу.

Що таке музична одноголосна думка?

Література

1. Білявський Е. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі. Київ. «Музична Україна». 1984.
2. Дем'янчук В. «Теорія та практика роботи з дитячим хором (вокальним ансамблем)». Тернопіль. „Підручники і посібники”. 2000.
3. Воропай Олекса. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Київ. Акціонерне видавничо – поліграфічне товариство „Оберіг”. 1993.
4. Українські народні звичаї в сучасному побуті. Видавничий центр „Фенікс”. 1990.
5. Колядки і щедрівки. Київ. „Музична Україна”. 1991
6. Юцевич Ю. Словник музичних термінів. „Музична Україна”. Київ, 1977.